

ISSN (Print) 2616-7174
ISSN (Online) 2663-2500

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ЖУРНАЛИСТИКА сериясы

JOURNALISM Series

Серия **ЖУРНАЛИСТИКА**

№3(128)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Қайрат Сак**

филология ғылымдарының кандидаты, профессор (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Айтмұханбет Есдәулетов** *ф.ғ.канд., доцент (Қазақстан)*
Бас редактордың орынбасары **Гүлнар Кендірбай** *PhD (АҚШ)*

Редакция алқасы

Алдабергенов Қырықбай	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Асанов Қойлыбай	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбдіманов Өмірхан	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбішева Вера	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әшірбекова Гүлмира	Ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (АҚШ)
Дзялошинский Иосиф	Ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Жақып Бауыржан	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Жусупова Алматы	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Ирназаров Кудрат	Т. ғ. д., проф. (Өзбекстан)
Корконосенко Сергей	Саяси ғ. д., проф. (Ресей)
Қара Әбдіуақап	Т. ғ. д., проф. (Түркия)
Қозыбаев Сағымбай	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Лебедева Татьяна	Ф. ғ. д., проф. (Франция)
Нұртазина Роза	Саяси ғ. д., проф. (Қазақстан)
Омашев Намазалы	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Ризун Владимир	Ф. ғ. д. проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Қазақстан)
Сердәлі Бекжігіт	Ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Тахан Серік	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Тоқтағазин Мұратбек	Ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Халилов Әбдіғани	PhD, проф. (Қырғызстан)
Ченгел Хулия Касапоғлы	PhD, проф. (Түркия)
Шайхитдинова Светлана	Филос.ғ.д., проф. (Ресей)
Шалахметов Ғаділбек	Халықаралық Еуразиялық телевидение және радио академиясының академигі (Қазақстан)
Шестеркина Людмила	Ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Шульцман Петр	Өнертану ғ. к., доцент (Қазақстан)

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Жауапты хатшы: Гүлжазира Ертасова

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ЖУРНАЛИСТИКА сериясы
Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК.
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27. 03. 2018 ж. №16995-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Kairat Sak**
Candidate of Philology, Professor (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Aitmukhanbet Yesdauletov** *Candidate of Philology, Associate Professor (Kazakhstan)*
Deputy Editor-in-Chief **Gulnar Kendirbai** *PhD, Professor (USA)*

Editorial board

Aldabergenov Kyrykbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Asanov Koilybay	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abdimanov Omirkhan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abisheva Vera	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Ashirbekova Gulmira	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Brown Michael	PhD, Prof. (USA)
Dzyaloshinski Iosif	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Jakyp Baurjan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhussupova Almatay	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Irnazarov Kudrat	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Uzbekistan)
Korkonosenko Sergei	Doctor of Political Sciences, Prof. (Russia)
Kara Abdulvahap	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Turkey)
Kozybayev Sagymbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Lebedeva Tatiana	Doctor of Philology, Prof. (France)
Nurtazina Roza	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Omashev Namazaly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Rizun Volodymyr	Doctor of Philology, Prof. (Ukraine)
Syed Agil bin Shekh	PhD, Prof. (Malaysia)
Saubayev Madiyar	PhD, Prof. (Kazakhstan)
Bekzhigit Serdaly	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Takhan Serik	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Toktagazin Muratbek	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Khalilov Abdygani	PhD, Prof. (Kyrgyzstan)
Çengel Hülya Kasapoglu	PhD, Prof. (Turkey)
Shaikhitdinova Svetlana	Doctor of Philosophy, Prof. (Russia)
Shalakhmetov Ghadilbek	Academician of the International Eurasian Academy of Television and Radio (Kazakhstan)
Shesterkina Ludmila	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Shultsman Petr	Candidate of Art, Assoc. Prof. (Russia)

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Executive Secretary: Guljazira Yertasova

Editorial address: 2, K.Satpayev str., of.402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. JOURNALISM Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity off economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University», Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan.

Registration certificate No 16995-Ж from 27.03. 2018.

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies

Address of printing house: 13/1, Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31413)

Главный редактор **Кайрат Сак**
кандидат филологических наук, профессор (Казахстан)

Зам. главного редактора **Айтмуханбет Есдаuletов** к.ф.н., доцент (Казахстан)
Зам. главного редактора **Гульнар Кендирбай** PhD (США)

Редакционная коллегия

Алдабергенов Кырыкбай	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Асанов Койлыбай	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абдиманов Омирхан	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абишева Вера	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Аширбекова Гульмира	К. ф. н., доцент (Казахстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (США)
Дзялошинский Иосиф	Д. ф. н., проф. (Россия)
Жакып Бауыржан	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Жусупова Алматай	К. ф. н., доцент (Казахстан)
Ирназаров Кудрат	Д. ист. н., проф. (Узбекистан)
Корконосенко Сергей	Д. полит. н., проф. (Россия)
Кара Абдиуакап	Д. ист. н., проф. (Турция)
Козыбаев Сагимбай	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Лебедева Татьяна	Д. ф. н., проф. (Франция)
Нуртазина Роза	Д. полит. н., проф. (Казахстан)
Омашев Намазалы	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Ризун Владимир	Д. ф. н., проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Казахстан)
Сердали Бекжигит	К. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Тахан Серик	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Токтагазин Муратбек	К. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Халилов Абдигани	PhD, проф. (Киргизстан)
Ченгел Хулия Касапоглу	PhD, проф. (Турция)
Шайхитдинова Светлана	Д. филос. н., проф. (Россия)
Шалахметов Гадильбек	Академик Международной Евразийской академии телевидения и радио (Казахстан)
Шестеркина Людмила	Д. ф. н., проф. (Россия)
Шульцман Петр	К. н. искусств., доцент (Казахстан)

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Ответственный секретарь: Гульжазира Ертасова

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ЖУРНАЛИСТИКА
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК.
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16995-Ж от 27. 03. 2018 г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 25 экземпляров.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (вн.31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

БАҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМ

- Алдабергенов Қ.М.* Қазақ жеріндегі жаппай ашаршылық және репрессия жылдарындағы баспасөз **8-13**
- Дүйсебай Д., Тасплатова Р.* Спорт журналистерін кәсіби деңгейде дайындау мәселелері **14-21**
- Трофимова Г.Н., Петров Г.П., Барабаш В.В.* Билингвалды медиакөңістіктегі Саха-Якутияның этнобағытталған журналистикасы **22-38**
- Шындалиева М.Б., Саркенова Қ.Қ.* Журналистика, филология мамандықтары оқу бағдарламасын дайындаудағы өзекті мәселелер **39-44**

ЖАҢА МЕДИА

- Амангелдиева Г.С., Сақ Қ.Ө.* Сандық журналистиканың қалыптасуы және өзгермелі көкжиектері **45-52**
- Маулет Зүлкәпіл, Тоқтарбай Б.* Ақпараттық жаңа технология және дәстүрлі журналистика **53-60**

ТЕЛЕРАДИОЖУРНАЛИСТИКА

- Есенбекова Ұ.М.* Трансмедиалық баяндаудың тұжырымын зерттеудегі теориялық ұстанымдар **61-66**
- Сулейменова А.Э., Жусупова А.М.* Жергілікті қауымдастық аудиториясына аймақтық теледидардың мәдени әсер ету нысаны **67-72**

Contents

THE MEDIA AND SOCIETY

<i>Aldabergenov K.M.</i> Press In Time of Mass Famine and Repression In Kasakh Land	8-13
<i>Duisebay D., Taspolatova R.</i> Issues of Professional Training of Sports Journalists	14-21
<i>Trofimova G.N. , Petrov G.P., Drum V.V.</i> Ethno-oriented Journalism in the Bilingual Media Space of Sakha-Yakutia	22-38
<i>Shindalieva M.B., Sarekenova K.K.</i> Actual Problems of the Curriculum of Journalism and Philology Specialties	39-44

NEW MEDIA

<i>Amangeldiyeva G.S., Sak K.O.</i> The Formation and the Changing Horizons of Journalism Digital	45-52
<i>Maulet Zulkapil, Toktarbai B.</i> Information Technology and Traditional Journalism	53-60

TELERADIOJOURNALISTIKA

<i>Yessenbekova U.M.</i> Theoretical Bases of Concept Development Transmedia Storytelling	61-66
<i>Suleimenova A.E., Zhusupova A.M.</i> A regional Television Like an Object of Culture Influent to Local Community	67-72

Содержание

СМИ И ОБЩЕСТВА

<i>Алдабергенов К.М.</i> Печать Казахстана в годы голодомора и политических репрессий	8-13
<i>Дуйсебай Д., Тасполатова Р.</i> Вопросы профессиональной подготовки спортивных журналистов	14-21
<i>Трофимова Г.Н., Петров Г.П., Барабаиш В.В.</i> Этноориентированная журналистика в билингвальном медиапространстве Саха-Якутии	22-38
<i>Шындалиева М.Б., Саркенова К.К.</i> Актуальные проблемы учебной программы факультетов журналистики и филологии	39-44

НОВЫЕ МЕДИА

<i>Амангелдиева Г.С., К.О. Сак</i> Формирование и меняющиеся горизонты цифровой журналистики	45-52
<i>Маулет Зулъкапил, Токтарбай Б.</i> Информационные технологии и традиционная журналистика	53-60

ТЕЛЕРАДИОЖУРНАЛИСТИКА

<i>Есенбекова У.М.</i> Теоретические основы разработки концепции трансмедиа сторителлинга	61-66
<i>Сулейменова А.Э., Жусупова А.М.</i> Региональное телевидение как объект культурного воздействия на аудиторию местного сообщества	67-72

XFTAP 070.93.30

Г.С. Амангелдиева, Қ.А. Сақ

*Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: gulmira.sabyr@mail.ru)*

Сандық журналистиканың қалыптасуы және өзгермелі көкжиектері

Аңдатпа. Авторлар мақалада сандық журналистиканың қалыптасу жолын қарастырған. Ғылыми еңбекте алғашқы сандық форматтағы материалдың пайда болу кезеңінде күтілген жетістіктер мен қол жеткізген нәтижелер негізге алынған. Интернет журналистикаға, соның ішінде жаңалықтарға қолжеткізу бойынша сараптама жасалды. Шетелдік ғылыми еңбектер негізінде интернет басылымдарға сараптама жүргізу арқылы журналистика саласындағы мамандардың пікірін келтіреді. Ғылыми тұжырымдамаларға сүйеніп, сандық журналистикаға өту жолында қажетті парадигмаларды көрсетеді.

Авторлар мақала жазу барысында гиперлокальды журналистика ұғымына түсінік берген. Жаңа медиа толқынында Hashtagify, HTML немесе CSS сияқты кодты білудің маңыздылығын айқын көрсеткен. Солардың негізінде дигитализацияның құралдарымен жұмыс істеуді бастап, журналистерге қолайлы қосымшаларды пайдалануды ұсынады.

Түйін сөздер: сандық журналистика, жаңа медиа, гиперлокальды журналистика, код, веб-сервис, newsmidia, hashtagify.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-7174-2019-128-3-45-52>

Сандық журналистика он жыл бұрын болған дәстүрлі журналистикадан өте ерекшеленеді. Онлайн журналистика ретінде танымал сандық журналистика – редакциялық контент баспа немесе трансляция арқылы емес, интернет арқылы таратылатын журналистиканың қазіргі заманғы түрі. Нарыққа ену жолындағы кедергілердің төмендеуі, компьютерлік желілік технологиялардың дистрибуциясы мен сан алуандығына жұмсалатын шығындардың төмендеуі сандық журналистиканың кең таралуына алып келді. Ол бұрын дәстүрлі БАҚ-тарды, соның ішінде газеттерді, журналдарды, радио мен теледидарды бақылайтын ақпарат ағынын демократиялады. Кейбіреулер сандық журналистиканы дәстүрлі журналистикамен салыстыра отырып, алғашқысында үлкен шығармашылық белсенділік танытуға болатынын айтады. Сандық аспект журналистік қатынастағы орталық орынға ие болады және белгілі бір дәрежеде автордың, редактордың немесе баспагердің шығармашылық бақылауында болады.

Сандық журналистиканың айқын анықтамасы жоқ болса да, ол интернетте орналастырылатын журналистік контенттің кез келген түрі ретінде кеңінен танылған. Бұл мәтіндік, аудио немесе бейне нысаны болуы мүмкін, өйткені ол мазмұнды басып шығаруға және таратуға болмайды, бұл дәстүрлі журналистика қарағанда әлдеқайда жылдам. Адамдар тәулігіне 24 сағат жаңалықтар мен оқиғаларға қол жеткізу үшін ғаламторды пайдалануда. Өйткені мазмұн бұрынғыдан қысқа: мақалалар қысқа, GIF-файлдар бірнеше секунд ішін-

де, ал ВВС сияқты желілерде енді 15 секундтық үзінділер ұсынылады. Сандық журналист рулоны әлеуметтік желілер сияқты жерлерден алынған контентті құруға арналған. Қысқа мерзімде көптеген ақпаратты жеткізуге ерекше көңіл бөлінеді. Көптеген сандық гиперсілтемелер камерамен түсірілген және Facebook немесе YouTube-те орналастырылған бейне-лерге немесе фотосуреттерге сілтеме жасайды. Журналистика факультетінің студенттері үшін осындай мазмұнды қалай іздеу керектігі туралы ақпарат беретін курстар пайдалы болуда. Бұл авторлық құқық және плагиат т.б. заңдық аспектілерді зерттеуге септігін тигізеді.

Жалпы сандық журналистиканың тарихы телемәтін ретінде пайда болған. Ол сандық журналистиканың бірінші түрі ретінде 1970 жылы Ұлыбританияда ойлап табылды. Телемәтін-көрсеткіштерге қандай тарихты оқып, оны дереу көргісі келетіндерін таңдауға мүмкіндік беретін жүйе. Телемәтін арқылы берілетін ақпарат бүгін сандық журналистикада байқалатын қысқа және жылдам, ұқсас ақпарат болып табылады. Ақпарат теледидар сигналының жақтаулары арасында берілді, ол VBI арқылы пайда болды. Американдық журналист, Хантер С. Томпсон 1971 жылғы АҚШ президентінің сайлау алдындағы науқаны туралы хабарлау үшін факсті пайдаланудан бастап, оның «Қорқыныш және сайлау алдындағы науқанға алаңдату» кітабында құжатталғандай, ерте сандық коммуникациялық технологияға сүйенді [1]. Телемәтіннің өнертабысынан кейін videotex өнертабысы болды, оның ішінде әлемдегі алғашқы жүйе болды. 1979 жылы «Файнэншл Таймс» газеті сияқты түрлі Британдық газеттер үшін мәліметті ғаламтор арқылы жеткізу басты кезекте тұрды. Дегенмен Videotex соңғы пайдаланушы сұранысын қанағаттандыру қабілетсіздігі салдарынан 1986 жылы жабылды [1].

Америкалық газет компаниялары жаңа технологияға назар аударып, өзінің жеке videotex жүйесін құрды, олардың ішінде ең ірі және өршіл Viewtron, 1981 жылы іске қосылған Knight-Ridder сервисі. Басқалары Лос-Анджелесте Чикаго мен Gateway-да Keycom болды. Олардың барлығы 1986 жылға дейін жабылды. Содан кейін компьютерлік хабарландыру тақталары пайда болды. 1980 жылдардың соңында және 1990 жылдардың басында бірнеше шағын газеттер BBS бағдарламалық жасақтамасы мен телефон модемдерін пайдалана отырып, онлайн-жаңалықтар қызметін іске қосты. Олардың біріншісі 1989 жылы Albuquerque Tribune болды [2].

Компьютерлік ойындар әлемі 1992 жылдың қыркүйек айында Prodigy-те Origin жүйесінің Electronic Arts сатып алу туралы жаңалықтарға таласты. Интернет-жаңалықтар сайттары 1990 жылдары тарала бастады. Онлайн-жаңалықтар Нандо ретінде Солтүстік Каролина рөлінде News & Observer болды. Стив Йелвингтон Пойнтер институтының N&O тиесілі Нандо туралы веб-сайтында былай деп жазды: «Нандо Дүниежүзілік шиеленістің алғашқы елеулі кәсіби жаңалықтар сайтына айналды» [3]. Ол 1990 жылдың басында «NandO Land» ретінде пайда болды. Сандық онлайн-журналистиканың айтарлықтай өсуі Netscape Navigator (1994) және Internet Explorer (1995) алғашқы коммерциялық веб-браузерлері пайда болған уақытта болды деп саналады. Журналистік контент мазмұнын өзгертпей түпнұсқа мәтіндік/бейне/аудио көздерден қайта бейіндегеніне қарамастан, оны құралдар панелі арқылы оның онлайн-формасына байланысты, тақырыптық топтастырылған контент және сілтемелерді басқаша пайдалануға болады. 24 сағаттық жаңалықтар циклы және пайдаланушы мен журналистің өзара іс-қимылының жаңа тәсілдері веб-тақта сандық форматқа арналған бірегей ерекшеліктердің арасында болды. Кейінірек AOL және Yahoo сияқты порталдар және олардың жаңалық агрегаторлары (жаңалықтар көздерінен сілтемелерді жинайтын және жіктейтін сайттар) Associated Press сияқты жаңалықтар агенттіктері өткен клиенттер жаңалықтарын жеткізушілерді пайдалана алатынынан тыс біріктіру үшін сандық мазмұнды ұсынды. Сонымен қатар, салон 1995 жылы құрылды. 2001 жылы American Journalism Review журналы интернет салонын «журналистикаға арналған тәуелсіз алаң» деп атады [4].

2008 жылы американдықтар алғаш рет өздерінің ұлттық және халықаралық жаңалықтарын газеттерден емес, интернеттен алатыны туралы хабарлады [5]. Pew зерттеу орталығының есебіне сәйкес 18-29 жас аралығындағы жастар жаңалықтарды негізінен интернет арқылы алады [6]. Жаңалықтар сайттарының аудиториясы жаңа жаңалықтар сайттарының іске қосылуына, дәстүрлі жаңалықтар ұйымдарының онлайн-жаңалықтарға арналған инвестицияларының жалғасуына және жалпы интернет-аудиторияның өсуіне байланысты дамып келеді. 2012 жылғы сарапта бойынша жастардың алпыс бес пайызы негізінен интернетте жаңалықтарға қол жеткізетінін білуге болады. Ал 2018 жылғы талдау бойынша халықтың 85 пайызы ғаламторды тікелей пайдаланатын болған [6].

Сандық журналистика басылымның өзі ұсынбайтын деңгейде сөйлесуге және талқылауға мүмкіндік береді. Адамдар мақалаларға түсініктеме беріп, мақалаларды талқылау үшін форумдар жасай алады. Ғаламторға дейін ешқашан кездеспеген оқырмандар арасындағы пікірталас мүмкін емес еді. Жаңалықтар мақаласын талқылау процесі - сандық журналистика үшін атқаратын жұмыстың басым бөлігі. Адамдар тарихты қосады және тақырыпты талқылағысы келетін басқа адамдармен сөйлеседі.

Цифрлық журналистика адамдардың көру және оқу үшін көбірек мүмкіндіктер алуына мүмкіндік бере отырып, тауаша аудитория үшін мүмкіндіктер жасайды. Сандық журналистика тарихты айтудың жаңа тәсілдерін ашады; жаңа құралдың техникалық компоненттерінің көмегімен сандық журналистер аудио, бейне және сандық фотосурет сияқты түрлі бұқаралық ақпарат құралдарын ұсына алады.

Сандық журналистика қоғам жаңалықтарды қалай тұтынатыны туралы революция болып табылады. Интернеттегі көздер соңғы жаңалықтар туралы санаулы секунд ішінде тез, тиімді және дәл хабарлай алады. Іс-шара барысында журналистер ғаламторда ақпарат көздерін орналастыра алады. Мақала жариялануы мүмкін жылдамдық, әдетте баспа журналистикасында болмайтын есептердің дәлдігіне әсер етуі мүмкін. Сандық журналистика пайда болғанға дейін баспа процесі қателерді анықтауға және түзетуге мүмкіндік бере отырып, әлдеқайда көп уақыт алды.

Жаңалықтар тұтынушылары веб-сауатты болуы және дереккөздердің шынайылығын бағалау үшін сыни ойлауды пайдалануы тиіс. Кез келген адам мақалаларды жаза алады және оларды Интернетте жариялай алады, журналистиканың анықтамасы өзгереді. Қарапайым адам үшін блогтар және беделді жаңалықтар веб-сайттарындағы жаңалықтарға пікіртерім сияқты құралдардың көмегімен жаңалықтар әлемінде әсер ету оңай болғандықтан, сандық журналистика аймағынан түсетін ақпараттың үлкен санын сұрастыру қиынға соғады. Жазушы мен тұтынушы арасындағы өзара іс-қимыл жаңа болып табылады және оны сандық журналистикаға жатқызуға болады. Интернетте жеке ойларды алудың көптеген жолдары бар. Алайда, бұл кейбір кемшіліктер бар, олардың негізгісі нақты ақпарат. Сандық журналистикада дәлдік қажеттілігі бар және олар дәлдікке жету жолын таппағанша, олар әлі де сынға ұшырайды.

Бір маңызды дау осы жаңалықтар веб-сайттарына сенуге қатысты. Онлайн-жаңалықтар қауымдастығы өткізетін сандық журналистикаға деген сенімді зерттеуде Интернеттегі жұртшылықтың сенім рейтингі респонденттердің нақты сенім рейтингтерімен салыстырылады. Онлайн-БАҚ-тардың түрлі көздерін зерттей отырып, зерттеу тұтастай алғанда, көпшілік онлайн-БАҚ-та шын мәнінде қарағанда көбірек сенімділігін көрсетті. [3]

Сандық журналистиканың әсері бүкіл әлемде айқын. Журналистиканың бұл түрі журналистерді реформалар мен дамуға итермелейді. Нанотехнологиялардан беймәлім тілшілер бұл күшті сезінді. Соңғы айларда бірнеше тілшілер ығыстырылды, ал жас журналистерді олардың төмен құны мен озық технологиялар жағдайында жұмыс істеу қабілетіне байланысты тартты. Негізгі жаңалықтар сайттары newsmedia онлайн өндірісінің ең көп таралған нысаны болып табылады. 2000 жылғы жағдай бойынша Батыс әлеміндегі журнали-

стердің басым көпшілігі енді интернетті өзінің күнделікті жұмысында үнемі пайдаланады. Негізгі жаңалықтар сайттарына қосымша сандық журналистика индекстік және категориялық сайттар (сайттар түпнұсқалық контентсіз, бірақ қолданыстағы жаңалықтар сайттарына көптеген сілтемелері бар), meta- және пікірлер сайттары (media watchdogs сияқты newsmedia мәселелері туралы сайттар), сондай-ақ алмасу және талқылау сайттары (Slashdot сияқты адамдардың қосылуын жеңілдететін сайттар) кіреді [7]. Блогтар сондай-ақ жеке сайттардан бастап жүздеген мың адамға аудиторияға дейін жаңа ақпарат алуға қабілетті сандық журналистиканың тағы бір феномені болып табылады.

2008 жылға дейін сала интернетте жаңалықтарды жариялау дәстүрлі жаңалықтарды жинауға арналған шығындарды қаржыландыру үшін айтарлықтай табысты болады деп үміттенді. Алайда 2008 жылы интернет-жарнама баяулай бастады және соңғы үлгідегі бизнес-модельдерді әзірлеудегі ілгерілеу елеусіз болды [8]. Дегенмен, онлайн-журналистер ньюзрумдардың кенеюі туралы хабарлама таратып, интернет табыс көзі болатынына сенді. Олар жарнама, бәлкім, онлайн-жаңалықтар өндірісін қолдайтын табыстың ең жақсы үлгісі болады деп санады. Бүгінде ол табыстың негізгі көзіне айналып отыр. 1999 жылы құрылған онлайн-жаңалықтар қауымдастығы жаңалықтарды жинаумен немесе өндірумен айналысатын 1700-ден астам мүшелері бар онлайн-журналистерді анықтайтын ірі ұйым болып табылады [9].

Интернет, сондай-ақ, әдетте Indy Media (Макс Перес) сияқты журналистер емес адамдардың үлкен қатысуына әкелді.

Блогерлер веб-журналдарда немесе блогтарда жазады. Дәстүрлі журналистер блогерлерді жедел журналист деп санамайды. Бұл ортамен салыстырғанда стандарттар мен кәсіби практикамен байланысты. Мысалы, краудсорсинг және краудфандингтік журналистика әуесқой журналистерді, сондай-ақ дәстүрлі баспасөз орнатылған шекаралармен шектелген өршіл кәсіпқойларды тартады. Алайда, журналистиканың бұл түрлерінің маңызы-олардың мазмұнның дәлдігі мен әділдігін қамтамасыз ететін журналистік практиканың кәсіби нормаларын елемейді. Бірақ 2005 жылғы жағдай бойынша, әдетте, көп көңіл бөледі және бұқаралық Журналистика үшін кейбір салдарға әкеп соғады, мысалы, президент Ұлттық гвардиясының кіші Джордж Буш қызметі туралы телевизиялық мақаламен байланысты мәселелерді анықтау.

Жақында сот шешімдері блогерлердің сол міндеттер қолданылатын басқа журналистер сияқты қорғалуға құқығы бар екенін анықтады. Құрама Штаттарда Electronic Frontier қоры журналист-блогерлердің құқықтарын қорғауда маңызды рөл атқарды.

Канадада, Канаданың Жоғарғы Соты: «Екінші алдын ала сұрақ-жаңа қорғау біздің алдымызда дәлел ретінде туындауы тиіс, қорғау жауапты журналистиканың тесті ретінде берілді, бұл лаконикалық стильдегі қорғаудың мәні болып табылады. Алайда, дәстүрлі бұқаралық ақпарат құралдары қоғамдық мүддені білдіретін мәселелер бойынша қарым-қатынастың жаңа тәсілдерімен тез толықтырылады, олардың көпшілігі онлайн, оларға журналистер қатыспайды. Бұл соңғы жаңалықтар мен ақпаратты таратушылар алып тастау үшін дәлелді себептер болмауы тиіс, белгіленген бұқаралық ақпарат құралдары сияқты заңдарға бағынады. Мен Лорд Хоффманмен жаңа қорғаныс «қоғамдық қызығушылық тудыратын материалдарды кез келген тасымалдаушыда жариялайтын кез келген адамға қолжетімді»: Джамиль, 54-тармақта» деп келісемін [4]

Онлайн-журналистиканың басқа да маңызды құралдары интернет - форумдар, форумдар мен чаттар, әсіресе ресми БАҚ-тың интернет-нұсқасын ұсынатын сайттар болып табылады. Бүкіл әлемде интернетті кеңінен пайдалану Израиль-Палестина қақтығысы және бірінші және екінші шешен соғыстары сияқты көптеген қақтығыстарда екі тарап үшін Кездесу орнын құруға бірегей мүмкіндік жасады. Көбінесе бұл қақтығыстың жаңа, балама шешімдерін табуға бірегей мүмкіндік береді, бірақ жиі интернет қақтығыс тараптары шексіз «онлайн-шайқас» құруына байланысты шайқас алаңына айналады.

Интернет-радио мен подкаст - бұл басқа өсіп келе жатқан тәуелсіз БАҚ. Гиперлокальды журналистика – бұл өте кішкентай қоғамдастықтағы журналистика. Гиперлокальды журналистика, сандық журналистиканың басқа да түрлері сияқты, оқырмандарға өте ыңғайлы және журналистиканың бұрынғы түрлеріне қарағанда көбірек ақпарат ұсынады. Сандық журналистика интернетте болғандықтан және негізінен пайдаланушы контенті бар сайттарда азаматтар жүзеге асыратындықтан, олардың арасындағы бәсекелестік өсіп келеді. Азаматтық журналистика кез-келген адамға кез-келген нәрсені жариялауға мүмкіндік береді. Мақалаларда «Пікірлер» бөлімі бар, оған адамдар онлайн қатысып, өз пікірін білдіре алады. Журналистер үшін бұл дәстүрлі журналистикамен байланысы жоқ кері байланыс алуға мүмкіндік береді, бірақ бұл контентті бақылау қиын екенін білдіреді.

Журналистердің тарихты қалай зерттейтіндігі де өзгерді. Бұрын журналистер жұртшылықпен байланыс жөніндегі кеңсеге жиі қоңырау шалатын. Қазір олар әлеуметтік желілерді (краудсорсинг ретінде белгілі) пайдалана отырып көптеген зерттеулер жүргізеді. Өткен жылы ING жүргізген зерттеуде журналистердің 50% әлеуметтік желілерді негізгі ақпарат көзі ретінде пайдаланатыны анықталды. Сондай-ақ, журналист хештег (#) арқылы тарихты бақылай алады. Хештегтер журналистерге тарихты қадағалауға, бірнеше дереккөздерден ақпарат жинауға және жазып отырған тақырып қызықтырған аудиторияны табуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, журналисттерге арналған құралдар бар. Hashtagify сияқты сайттар журналистерге хештегтердің танымалдығын көруге мүмкіндік береді және оларға кең аудиторияға хабарласу үшін ең релеванттық хештегті пайдалануға мүмкіндік береді. 2015 жылдардан бастап мыңдаған журналистер жұмысынан айрылды, газет үшін табыс көзі едәуір азайды. Жаңа құралдар мен бәсекелестік жойылады деген пікір, керісінше өрши түсті. Жаңа медиа: Facebook, Twitter, Youtube және WhatsApp ақпарат құралының негізгі көзіне айналды. Андреас Коллер Зальцбургер Нахрих: «Сандық дәуірдегі журналистің рөлі әрине өзгерді. Соңғы технологияның арқасында қазіргі уақытта көптеген ақпараттық ресурстар жаңарды. Ал миллиондаған ойыншылар: әлеуметтік медианы пайдаланатын барлық адамдар (тіпті жүздеген ескі электрондық пошта арқылы ақпарат бөлісетін адамдар және т. б.) өз рөлін өзгертті ме? Twitter немесе Facebook ақпаратты растауға тырысты: «Бұл кәсіби журналистер үшін өте қиын болуы мүмкін».

Сандық журналистикада пікір алмасу соншалықты танымал болғандықтан, фактпен пікір арасындағы қайшылық тууы мүмкін. Журналистер түрлі платформаларда контенттің дәлдігі туралы ойланып, олардың көздерін мұқият тексеруі қажет. Жаңалықтарға сұраныс қатты болғандықтан, көптеген журналистер мақаланы тез шығару үшін фактілерді тексермей, асығыстықпен жариялап жібереді. Нәтижесінде жарияланып кеткен мақаланы түзетулер мен теріске шығару етек алып барады. Сондықтан журналистер үшін жарияланған жұмысты қадағалау, оның әлі де дәл екеніне көз жеткізу және егер олай болмаса, оны өзгерту маңызды. Ең дұрысы мақаланы жарыққа шығармай тұрып, тексеру.

Журналист болғысы келген әрбір адам бос уақытында сандық журналистикамен айналысуы қажет. Блог жүргізуге және үнемі хабарлар жариялауға тиіс. Бейне, аудио және фотосуреттер салу арқылы хабарламаны көркемдеу қажет. Жұмысты дамыту үшін әлеуметтік желілерді пайдалану тиімді болуы мүмкін. Кевин Андерсоннің айтуынша: «Визуалды журналистикалық жобаларды жоспарлау және жүзеге асыру. Мәліметтер журналистикасының кең таралуы тегін немесе арзан құралдардың көбеюіне ықпал етті. Ол журналистерге кішігірім мекемелерде мәліметтерді визуализацияландыруға жәрдем береді. Мысалы, карта, шкала, сызбалар және кескіндер. news:rewired конференциясында, Media Wales компаниясының онлайн-контент бойынша төрағасының орынбасары Пол Роуланд (Paul Rowland) қатысушыларға: «Бұны жасау үшін сіздерге арнайы бюджеттің қажеті жоқ. Ол «үлкен адамдарға» ғана арналмаған» деді.

Роуландтың айтуынша, аймақтық әлде жергілікті медиада жұмыс жасау:

- Ресурстардың шектеулігін,
- Қаржы тапшылығын,
- Мамандардың жетіспеуін,
- Дәстүрлі бизнестің қиын жағдайын көрсетеді. - дейді.

Ол халық арасында мәліметтер журналистикасы мен визуалдау әдістері не үшін қажет деген сұрақтардың туындауына алып келеді. Оқиғаны баяндаудың қарапайым формасы мәтінді «бөлшекке бөлу» дейді Роуланд.

«Визуалды оқиғасыз сандық журналистика суретсіз шыққан газет секілді». Суреттер оқиғаның «сезімін» көрсетеді. Оқырманды мақалаға «кіргізеді».

Сондай-ақ, оқиғаны визуализациялау оқырманды шақыру мен ұстап қалудың тиімді жолы. Егер аймақтық басылымдардың құралдары немесе арнайы мамандары болмаса, олар сандық журналистикадағы барлық тегін бағдарламаларды игерулері керек дейді Роуланд. Негізгі талап мақалаға қажетті әдісті таңдау. Роуланд кеңестеріне құлақ асып көріңіз. «Өзіңіздің ақылды екеніңізді көрсетуге тырыспаңыз. Керісінше, оқиғаны қаншалықты оңай беруге болатынын көрсетіңіз». Егер белгілі бір құрал сіздің мақалаңызға рең бермесе, әдісті ауыстырыңыз. Бірінші, мақала жазуға кіріспес бұрын, өзіңізге «Мен не айтпақшымын?» деген сұрақ қойыңыз. Одан бөлек, Роуланд:

1) Оқиғаны көркемдеу қажет пе?

2) Әңгімелеуге не керек: контекст, оқиға орнымен байланыс, салыстыру, иллюстрация, әлде визуализация ма?

Жүзеге асыру үшін бірнеше құралдар қажет:

Контекст: Ол уақытша шкала жасау үшін қажетті Timetoast және Dipity құралдарын ұсынады. Соңғы кездері Dipity сенімсіз болғандықтан, мен оны ұсынбаймын. Ал, Timetoast таптырмас құрал. Қазір көп журналистер Timeline.js қолданады. Сондай-ақ, ақпаратты картаға орнатуға, жолдар мен зоналарды, нүктелерді, әкімшілік аудандарды көрсету үшін Google Fusion Table Maps-ты ұсынады. Оқиға орнымен байланыс – қайтадан Google Fusion Table Maps-ты ұсынады. Одан бөлек, мультимедиа құралының уақытын, орнын көрсететін Meograph сервисі де бар. Салыстыру - Роуланд Thinglink сервисін ұсынады. Онда суреттерге сілтемені қосуға болады. Және сізге қажетті мәліметтерді әлеуметтік желілерден жинақтайтын Storify сервисін де қосуға болады. Ол тек «Фейсбук» пен «Твиттермен» шектелмейді, Flickr, Instagram және YouTube видеоларын да қамтиды. Иллюстрация – ол үшін стандартты сурет галереясын қолдануға кеңес береді. Егер сізде галерея болмаса, Yahoo –ға тиесілі Flickr фотохостингінің сервисін қолданыңыз. Визуализация – ол үшін Роуланд Tableau Public және Many Eyes деп аталатын IBM сервисін ұсынады. Ол арқылы қарапайым визуализация жасай аласыз. Google Drive-тағы онлайн-кестелер де осыған жатады [9]. Көптеген журналистер өз жұмыстарын тікелей жаңалықтар сайттары мен платформаларында жариялағандықтан, компьютерлік кодтауды үйрену, зерттеуді меңгеру қажет. HTML немесе CSS сияқты кодты білу, жазу мен көрнекі әсерлерді тікелей веб-бетте өңдеуге мүмкіндік береді. Code Academy немесе Google университеттік консорциумы сияқты кейбір веб-сайттарда тегін кодтауды үйренуге болады. Жаһандану дәуірінде жоғары технологияларды терең меңгеріп, әмбебап журналист болуға дағдылану қажет-ақ.

Әдебиеттер тізімі

1 David E. The Third Wave of Online Journalism. [Электронды ресурc] - URL: <http://www.cgwmuseum.org>.2015 (Қарастырған күні: 22.06.2019)

2 Wilson Johnny L. Anatomy of a Rumor. [Электронды ресурc] - URL: <http://www.cgwmuseum.org>. (Қарастырған күні: 24.06.2019)

- 3 Wilson Johnny L. Anatomy of a Rumor. Computer Gaming World, [Электронды ресурс] - URL: <http://www.cgwmuseum.org>. (Қарастырған күні: 12.07.2019)
- 4 Fahri Paul. Can Salon Make It?. American Journalism Review, July, 2012, 21 p.
- 5 By Meghan Peters. Tossed By A Gale. The Economist. [Электронды ресурс] - URL: <http://www.economist.com> (Қарастырған күні: 15.07.2019)
- 6 Peters Meghan. Internet Surpasses Television as Main News Source for Young Adults . Mashable. [Электронды ресурс] - URL: <http://mashable.com> (Қарастырған күні: 15.07.2019)
- 7 Kawamoto Kevin Digital Journalism: Emerging Media and the Changing Horizons of Journalism, (Rowman & Littlefield, 2014, 15 p.).
- 8 The State of the Online News Media 2009, Pew Project For Excellence in Journalism, [Электронды ресурс] - URL: <http://web.archive.org> (Қарастырған күні: 17.07.2019) .
- 9 Online News Association, Online News Association, [Электронды ресурс] - URL: <http://web.journalists.org>. (Қарастырған күні: 20.07.2019)

Г.С. Амангелдиева, К.О. Сак

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Формирование и меняющиеся горизонты цифровой журналистики

Аннотация. В статье авторы рассматривают пути становления дигитальной журналистики. В научном труде за основу взяты ожидаемые достижения и достигнутые результаты в период образования материала первого цифрового формата. Проведен анализ по доступу к Интернет-журналистике, в том числе новостям. Анализируются мнения специалистов в области журналистики на основе зарубежных научных трудов путем проведения экспертизы интернет-изданий. С основой на научные концепции демонстрируются необходимые парадигмы для перехода к цифровой журналистике.

Авторы дают объяснение понятия гиперлокационной журналистики. В новой медиа-волне четко обозначена важность таких знаний, как Hashtagify, HTML или CSS. Журналистам предлагается использовать удобные приложения на их основе, начиная с работы со средствами дигитализации.

Ключевые слова: цифровая журналистика, новая медиа, гиперлокационная журналистика, код, веб-сервис, newsmedia, hashtagify

G.S. Amangeldiyeva, K.O. Sak

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

The formation and the changing horizons of journalism digital

Abstract. In the article the authors consider the ways of formation of digital journalism. The scientific work is based on the expected achievements and results achieved during the formation of the material of the first digital format. The analysis of access to Internet journalism, including news. Analyzes the opinion of experts in the field of journalism on the basis of foreign scientific papers by conducting an examination of online publications. Based on scientific concepts, it demonstrates the necessary paradigms for the transition to digital journalism.

When writing the article, the authors explained the concept of hyperlactation journalism. The new media wave clearly outlines the importance of knowledge such as Hashtagify, HTML or CSS. On their basis, starting with the work with the means of digitalization, offers journalists to use convenient applications.

Key words: digital journalism, novamedia, giperakuzia journalism, code, web service, newsmedia, hashtagify.

References

- 1 David E. The Third Wave of Online Journalism. [Elektronic resource] Available at: <http://www.cgwmuseum.org>.2015 (Accessed: 22.06.2019)
- 2 Wilson Johnny L. Anatomy of a Rumor. [Elektronic resource] Available at: <http://www.cgwmuseum.org>. (Accessed: 24.06.2019)
- 3 Wilson Johnny L. Anatomy of a Rumor. Computer Gaming World, [Elektronic resource] Available at: <http://www.cgwmuseum.org>. (Accessed: 12.07.2019)
- 4 Fahri Paul. Can Salon Make It?. American Journalism Review, July, 2012, 21 p.
- 5 By Meghan Peters. Tossed By A Gale. The Economist. [Elektronic resource] Available at: <http://www.economist.com> (Accessed: 15.07.2019)
- 6 Peters Meghan. Internet Surpasses Television as Main News Source for Young Adults . Mashable. [Elektronic resource] Available at: <http://mashable.com> (Accessed: 15.07.2019)
- 7 Kawamoto Kevin Digital Journalism: Emerging Media and the Changing Horizons of Journalism, (Rowman & Littlefield, 2014, 15 p.).
- 8 The State of the Online News Media 2009, Pew Project For Excellence in Journalism, [Elektronic resource] Available at: <http://web.archive.org> (Accessed: 17.07.2019) .
- 9 Online News Association, Online News Association, [Elektronic resurs] Available at: <http://web.journalists.org>. (Accessed: 20.07.2019)

Авторлар туралы мәлімет:

Амангелдиева Г.С. - Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Журналистика және саясаттану факультеті «6D050400-Журналистика» мамандығының 1-курс докторанты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Сақ Қ.Ө. – ф.ғ.к., «Журналистика және саясаттану» факультетінің деканы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Amangeldieva G.S. – L.N. Gumilev Eurasian National University, PhD student of the specificity «6D050400- Journalism» of the Faculty of Journalism and Political Science, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Sak K.O. - Dean of the faculty of Journalism and political science», professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Журналистика сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Қазақ баспасөзінің тарихы, журналистиканың теориялық және қолданбалы ғылымдары, қоғаммен қатынасы, көсемсөзі, баспасөз қызметі туралы мұқият тексеруден өткен материалдарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсырады және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_journalism@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін болуы керек.

5. Мақала мәтінінің пішіні:
– Microsoft Word (docx) форматындағы файлда;
– Times New Roman шрифінде;
– жақтау жолағы 2x2x2x2;
– 1 жоларалық интервалы;
– 14 кегл;
– мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
– Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
– транслитерация **Library of Congress (LC)** жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;
Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында қою әріппен жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады)

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде (курсивпен);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі жартылай қоюмен белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қойылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмысының мекенжайы, телефоны және e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журнал жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттері:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСЖВКЗКХ
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859

- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859

- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«За публикацию ФИО автора»

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Journalism Series”

1. Publication of carefully selected original scientific works in the field of journalism, publication of materials devoted to the scientific issues of the direction of historical, theoretical and applied research of journalism, public relations, journalism, publishing.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail vest_journalism@enu.kz in Word format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Requisites:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСЖВКЗКХ
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859

- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859

- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«For the publication of the name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия: Журналистика»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области журналистики, публикации материалов посвященных научным вопросам исторических, теоретических и прикладных исследований журналистики, связи с общественностью, публицистики, издательского дела.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_journalism@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить сопроводительное письмо.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx); – шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2; – междустрочный интервал 1; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (жирным)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4.500 тенге, для сторонних организаций – 5.500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСЖВКЗКХ
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859

- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859

- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: **Қайрат САҚ**
Жауапты редактор: **Ілияс Құрманғалиев**
Жауапты хатшы: **Гүлжазира ЕРТАСОВА**

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Журналистика сериясы.
- 2019. - 3 (128). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. - 82 бет.
Шартты б.т. - 12,5 Таралымы - 25 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды